

0.0 Webstek

“Frontiers are history’s orphans”

Derek Williams¹

RATIONALE

De grens is datgene waar het wezen van iets of iemand aanvangt, van waaruit iets begint te ‘zijn’. Grenzen komen voor in alle domeinen van het leven (persoonlijk, maatschappelijk en internationaal): ze zijn van altijd en van overal, aanwezig in alle levenssferen en bij alle activiteiten van de mens (‘m/gr/ens’). Ze zijn ook de vruchtbaarste plek om kennis te verwerven (Paul Tillich). Daarenboven scheppen en scheiden ze mensen en culturen (Erika Flatland²). En zeker is dat vadertje Tijd grenzen op één of ander moment wijzigt: een grens is er nooit altijd geweest en heeft evenmin het eeuwige leven.

De recente internationale en maatschappelijke evoluties – ongeacht of we, na verticaal geïntegreerde imperiums en horizontaal onderling afhankelijke staten, op weg zijn naar wereldomvattende netwerk-connectiviteit die de traditionele kaart met nationale grenzen zal vervangen, of ... juist niet (meer) – hebben de studie van grenzen dan ook een hernieuwde schwing gegeven, onder de vorm van tentoonstellingen, kunstprojecten, films, podcasts, krantenartikelen en redactionele stukken. En ook met wetenschappelijke studie, in de zgn. ‘limologie’³: de studie van grenzen, hun totstandkoming en de ermee verbonden problemen.

zie [0_1_0_wetenschap.pdf](#) (169,3 kB) en [0_1_0_wetenschap_leeswijzer.pdf](#) (63,4 kB) .

Omdat de limologie in Vlaanderen echter nog steeds niet de wetenschappelijke aandacht krijgt die het verdient, werd deze webstek opgestart.⁴

Het wil u op de hoogte houden van de laatste ontwikkelingen, met nadruk op de historiografie, de historische limologie. Die situeert zich waar de politieke geografie ([0_1_1_politieke_geografie.pdf](#) (170,6 kB) en [0_1_1_politieke_geografie_leeswijzer.pdf](#) (1,5 MB)) en de historische geografie elkaar kruisen ([0_1_2_historische_geografie.pdf](#) (94,1 kB) en [0_1_2_historische_geografie_leeswijzer.pdf](#) (107,9 kB) . Daarin verschilt de webstek van de instituten en projecten die wereldwijd grenzen bestuderen (ze komen hier

¹ "Grenzen zijn de weeskinderen van de geschiedenis": D. Williams, *The Reach of Rome. A History of the Roman Imperial Frontier, 1st-5th Centuries AD*, London, 1996, XVII. Dit kwam door "The sadness of abandoned frontiers. Though boundaries are as inevitable as our sense of property, only landlords like them. Though they are a natural response to danger, we forget them when danger is passed. Nothing is less relevant to people than the boundary of a former people crossing its land. Frontiers are history's orphans".

² E. Flatland, Muurvast achter de grens, in *De Standaard*, 24 februari 2017.

³ Dit uit het Frans overgenomen neologisme (?) wordt op deze webstek systematisch gebruikt: Contributeurs de Wikipédia, "Limologie," *Wikipédia, l'encyclopédie libre*, <https://fr.wikipedia.org/w/index.php?title=Limologie&oldid=224805946> (Page consultée le avril 14, 2025).

Jacques Claes wendde weliswaar het mooie woord ‘finigrafie’ aan, maar het ‘beschrijvende’ onderdeel van de term dekt niet helemaal de lading.

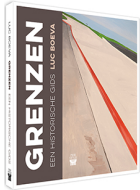
⁴ In de geest van wat Walter Benjamin schreef over boeken: "Schrijvers zijn in feite mensen die niet boeken schrijven omdat ze arm zijn maar omdat ze niet tevreden zijn met de boeken die ze kunnen kopen maar niet appreciëren". Uit: *Ich packe meine Bibliothek aus* (1931), geciteerd in: A. Johnson, *Shelf life. Writers on books and reading*, London, 2018, 17 (vertaling uit het Engels: LB).

allemaal aan bod – de internationale researchgemeenschap is er één zonder grenzen...)⁵: die zijn immers veelal politiek-geografisch van aard: zie [0_2_onderzoeksstructuren.pdf](#) (1,1 MB)

Het perspectief is daarenboven heuristisch: de webstek wil een lopende bibliografische wegwijzer bieden. Want daar lijkt toch nog steeds, ook internationaal, behoefte aan.⁶ Voorlopig zijn er, naast uiteraard de literatuurlijsten in overzichtswerken en in periodieken of ook bibliografieën over deelaspecten zoals internationaal recht (zie daarvoor elders op deze website) slechts enkele afgesloten en lopende bibliografieën beschikbaar, zoals bijvoorbeeld:

Afgesloten

Boeva (L.), *Grenzen. Een historische gids*, Antwerpen, 2017.

Heuristische gids voor de studie van alle facetten van (de geschiedenis van) de grens.

Sanguin (A.-L.), *Géographie politique: bibliographie internationale*, Montréal, 1976.

Lopend

Frontières, limites et discontinuités.

In: *Bibliographie internationale de géographie politique et géopolitique*, in: *L'Espace politique*, 2017, hoofdstuk 8.

<https://journals.openedition.org/espacepolitique/1601#tocto1n8>

Borders Bibliography.

<<https://www.qub.ac.uk/research-centres/bordersresearch/Archive/CIBRandtheAssociationforBorderlandsStudiesBibliography.html>>

Een on-line lopende bibliografie door ABS-CIBR over staatsgrenzen, grensregio's, grenslanden en grensoverschrijdende samenwerking.

⁵ Z.Hitz, *Lost in thought. The hidden pleasures of an intellectual life*, Oxford, 2020, 109: "The collaboration of scientists across nations has long testified to the broad human concern of intellectual life; the very idea of an international community of scholars, or the Republic of Letters, implies that the community of learning is a country without borders or an army".

⁶ Eeuwenlang verschenen voortdurend nieuwe documenten (soms in afgelegen gebieden): dat kon voor onderzoekers de heuristische fase tijdrovend maken (én onzeker want onvolledig). Gelukkig waren er wetenschappers die de rol van bibliograaf op zich namen om 'information overload' te voorkomen of tenminste in te dijken. Maar net als naslagwerken waren afgesloten bibliografieën gevoelig voor veroudering, waaraan verholpen werd door nieuwe afgesloten bibliografieën te maken (wat op de duur tot 'bibliografieën van bibliografieën' leidde) of een lopende bibliografie te organiseren: Predigitale bibliografieën, in: K. Brosens, L. De Wachter & M. D'Hertefelt, *Van blokdruk tot blog. Omgaan met informatie en tekstgenres in de geesteswetenschappen*, Leuven, 2018, 65-66. Dat probleem is in dit digitale tijdperk opgelost, via onder meer lopende bibliografieën op websites als deze. Maar dan moet iemand ze wel opmaken...

OPZET

Deze webstek is gestructureerd over vier delen. Het eerste deel betreft grenzen zoals die door de tijd gevormd werden (chronologisch); in het tweede komen de permanente of recurrente kenmerken aan bod (diachronisch); het derde deel behandelt de kenmerken verbonden met plaats (geografisch); in het vierde deel komen de gevalstudies aan bod. De gedetailleerde indeling vindt u hier: [0_3_systematische_ordening.pdf \(81,1 kB\)](#) .

Elk lemma heeft dezelfde indeling: na een korte introductie tot het onderwerp, met een link naar een meer uitgebreide beschrijving, volgt de bespreking van één of meer 'Belangrijke publicaties', een lijst met 'Recente publicaties' en ten slotte, onder de rubrieknaam 'Alle Publicaties' de link naar een uitgebreide (beredeneerde) bibliografie ('Leeswijzer'). Wijzigingen en aanvullingen staan voor een tijdje in rood (en de belangrijkste worden gesignaleerd in een nieuwsbericht).

Een register van trefwoorden (raadpleegbaar langs deze webpagina) op de beginpagina zorgt voor een bijkomende ontsluiting.

Ook op de *home page* staan de nieuwsberichten over recente publicaties of oudere die actueel zijn geworden (de rubriek 'In de Kijker'), aankondiging van conferenties en andere evenementen, opmerkelijke nieuwsfeiten enz.

Alle wijzigingen op de website worden bijgehouden in een logboek .

Tenslotte vindt u op dezelfde startpagina de trefwoorden voor de website alsook de contactgegevens.